

DOI: 10.4274/tpa.553

Türkiye’de mezuniyet öncesi tıp eğitimi-2010

Undergraduate medical education in Turkey-2010

Orhan Odabaşı, Iskender Sayek*, Nural Kiper**

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

*Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

**Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı tıp fakültesi dekanlarının Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Araştırması Anket Formu’na verdikleri yanıtlarla Türkiye’deki mezuniyet öncesi tıp eğitimi ile ilgili bir durum saptaması yapmaktır.

Gereç ve Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Veri toplama formu öğrenci aldığı belirlenen 65 tıp fakültesine gönderilmiştir.

Bulgular: Türkiye’de yeni açılacak dokuz tıp fakültesi ile birlikte tıp fakültesi sayısı 2010 yılında 74’e yükselmektedir. Tıp fakültelerinin 58’i devlet, 16’sı vakıf üniversitesi tıp fakültesidir. Türkiye’de 2009-2010 ders yılında tıp fakültelerinde toplam öğrenci sayısı 38 536’dır. Temel bilimler öğretim üyeleri için bir öğretim üyesine ortalama 22,6 öğrenci, klinik bilimler öğretim üyeleri için ortalama 4,5 öğrenci, toplamda ise bir öğretim üyesine 3,5 öğrenci düştüğü görülmektedir.

Fakültelerde profesörlerin ve beş yıllık doçentlerin tam zamanlı çalışma oranı 2010 yılı için %78,3’dür.

Elli altı tıp fakültesinden 34’ünde (%60,7) karma, 18’inde (%32,1) eğitici merkezli ve dördünde (%7,1) öğrenci merkezli eğitim modeli kullanılmaktadır. Müfredat incelendiğinde 47’sinde (%83,9) sistem temelli (entegre), beşinde (%8,9) disiplin temelli (klasik) ve üçünde (%5,3) probleme dayalı müfredat, birinde (%1,7) ise entegre ve klasik müfredat uygulandığı bildirilmektedir.

Çıkarımlar: Son iki yılda tıp fakültesi sayısındaki artış çarpıcıdır. (*Türk Ped Arş 2011; 46: 331-6*)

Anahtar sözcükler: Mezuniyet öncesi tıp eğitimi, Türkiye

Summary

Aim: The aim of the study was to determine the status of undergraduate medical education in Turkey through the answers given by the deans of medical faculties to the research questionnaire on Undergraduate Medical Education conducted by Turkish Medical Association.

Material and Method: This was a descriptive study. The questionnaires have been sent out to 65 medical faculties which were informed to enroll students.

Results: The number of the medical faculties in Turkey reaches to 74 including nine new faculties that will open in 2010. Fifty eight of the medical faculties belonged to state-owned universities and 16 of them belonged to privately owned foundations. The total number of the medical students in Turkey was 38 536 in 2009-2010 academic year. Average number of students per faculty member was 22.6 in basic sciences; 4.5 in clinical sciences and 3.5 in total.

The percentage of professors and associate professors with five years of experience who work full-time in medical faculties was 78.3%.

Eighteen (32.1%) of 56 medical faculties adopted teacher-centered instructional model, four (7.1%) of them used student-centered model and 34 (60.7%) of them used a combination of both approaches.

System-based (integrated) curriculum was implemented in 47 (83.9%) of the medical faculties; five (8.9%) of them implemented discipline-based (traditional) and three (5.3%) faculties implemented problem-based curriculum. One (1.7%) faculty’s curriculum was based on a combination of integrated and traditional curriculum types.

Conclusions: Increasing of the number of medical faculties is remarkable in the last two years. (*Türk Arch Ped 2011; 46: 331-6*)

Key words: Undergraduate medical education, Turkey

Giriş

Türk Tabipleri Birliği (TTB), mezuniyet öncesi tıp eğitimi- minde var olan durumu 1997 yılından bu yana yayınladığı rapor-

larla görünür kılmaktadır. İki bin yılından bu yana her iki yılda bir yayınlanan Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporları’nda Türkiye’de öğrenci, öğretim üyesi, alt yapı ve eğitim programları bütünlüğünde tıp eğitimindeki değişim yer almaktadır. Türk

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Orhan Odabaşı, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye
E-posta: odabasi@hacettepe.edu.tr **Geliş Tarihi/Received:** 06.04.2011 **Kabul Tarihi/Accepted:** 30.06.2011

Türk Pediatri Arşivi Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından basılmıştır. / Turkish Archives of Pediatrics, published by Galenos Publishing

Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanlarından Dr. Füsün Sayek'e göre "Bu çaba tıp fakültelerinin alt yapı sorunları, öğren-ci sayıları/eğitim ilişkileri, tıp eğitiminde değişim, tıp eğitimi-nin sürekliliği ya da sürekli mesleki gelişim konularını gün-demine alarak tartışmak, tartıştırmak ve katkıda bulunmak şeklinde olmaktadır" (1).

Tıp eğitiminin niteliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar 1980'lerin başından beri yürütülmektedir. Bu süreçte Edinburg Bildirgesi (1988) ve Dünya Tıp Eğitimi Zirvesi Önerileri (1993) dönüm noktası olarak kabul edilebilir (Global Standarts). Edinburg Bildirgesi'nde tıp eğitiminin amacı tüm bireyler için sağlığın gelişimini sağlayacak hekimler yetiştirmek olarak tanımlanmıştır. Hekimlerin dikkatli bir dinleyici, gözlemci ve duyarlı bir iletişimci ve etkin bir klinisyen olarak yetişmeleri beklenmektedir (2).

Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi'nde açılan ilk tıp fakültesi 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'dir (3). Klasik eğitim yaklaşımıyla, dersliklerdeki derslerden oluşan, eğitici merkezli, disiplin temelli bir eğitim programı ile tıp eğitimine başlanmıştır. 1963 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin açılmasıyla tıp eğitiminde dersliklerdeki derslerden oluşan, eğitici merkezli, organ-sistem temelli bütüncü eğitim programı yaklaşımı uygulanmaya başlanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi 1996 yılında eğitim programını öğrenen merkezli, probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile yapılandırmıştır (4). Eğitim programlarının üstünlükleri ve eksik yanları, içerikleri ve tıp fakültesi mezunlarından beklenen yeterlilikler tartışılmaya başlanmıştır. Fakülteler tek bir yaklaşım yerine farklı yaklaşımların birlikte kullanıldığı karma yaklaşımları, amaçları ve olanakları ölçüsünde kullanmaya başlamışlardır.

Türkiye'de tıp fakülteleri içinde tıp eğitimi alanında çalışmalar yapan ilk özel birim İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Araştırma Enstitüsü, 21 Nisan 1977 tarihinde kurulmuştur. (5). Tıp fakültelerindeki ilk Tıp Eğitimi Anabilim Dalı 1999 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde açılmıştır (4).

Tıp fakülteleri sayısı 1970 yılında dokuz iken 2000 yılında 47'ye ulaşmıştır. Tıp fakültelerine alınan öğrenci sayısı 1975 yılında 1 917 iken 1983 yılında 5 367'ye yükselmiştir. Öğretim üyesi öğrenci oranı 1997 yılında 6 iken 2010 yılında 3,5 olmuştur.

Türkiye'de bulunan tıp fakültelerinin eğitim programlarının gözden geçirildiği, ulusal tıp eğitimi konu başlıklarının tanımlandığı Çekirdek Eğitim Programı tıp eğitimi gelişim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Ankara, Dokuz Eylül, Gazi, Hacettepe, İstanbul (İstanbul ve Cerrahpaşa) ve Marmara Üniversiteleri Tıp Fakülteleri temsilcilerinden oluşan Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Oluşturma Çalışma Grubu 2001 yılında çalışmalarını tamamlamıştır (6).

Bu araştırmanın amacı, tıp fakültesi dekanlarının TTB Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Araştırması Anketi'ne verdikleri 2009-2010 Öğretim Yılı verileriyle, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) kılavuzları kaynak alınarak, Türkiye'deki mezuniyet öncesi tıp eğitimi ile ilgili durumu, değişimi saptamaktır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. 2009-2010 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Türk Tabipleri Birliği tarafından hazırlanan anket ile tıp fakültesinin kuruluş yılı, ilk öğrencinin alındığı yıl, eğitim müfredatı-örneği, topluma dayalı eğitim etkinlikleri, dönemlere göre öğrenci sayıları, öğretim elemanı özellikleri, öğretim üyelerinin tam/yarı zaman çalışma durumları, diğer fakültelerden eğitici desteği alma durumu, fakülte kütüphanesi, bilgisayar laboratuvarı, anatomi laboratuvarı (kadavra sayısı), çok disiplinli laboratuvar özellikleri, eğitim hastanesi durumu, diğer hastanelere bağlı hastane uygulamaları, tıp eğitimi yapılanması, mesleki beceriler laboratuvarı, bilinen hasta uygulaması, eğitim programı kurulu çalışma düzeni, anabilim dalları varlığı, anabilim dalları öğretim üyesi durumu, otopsi uygulamaları, eğitim programının Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'na uyumu sorulmaktadır.

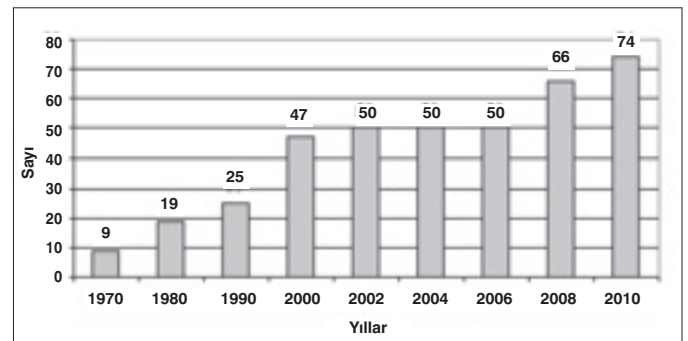
Anket, Bakanlar Kurulu Kararı ile yeni kurulan ancak henüz öğrenci almayan dokuz tıp fakültesi dışındaki 65 tıp fakültesine gönderilmiştir. Gelen veriler tıp eğitimi örnekleri, fiziksel ve teknik alt yapı durumu, tıp fakültesi anabilim dallarının durumlarının çözümlemesinde kullanılmıştır. Dekanlıklardan gelen yanıtlar yanı sıra öğrenci fakülte taban giriş puanları için ÖSYM kılavuzları araştırmada kullanılmıştır.

Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi 2010 çalışması verileri daha önceki raporlarda yer alan değerler ile karşılaştırılarak mezuniyet öncesi tıp eğitimindeki gelişme değerlendirilmiştir.

Bulgular

1- Tıp fakültelerindeki sayısal değişim, öğrenci/öğretim elemanı dağılımı

Türkiye'de 1980'li yıllardan başlayarak her on yılda bir tıp fakültesi sayısı yaklaşık iki katı artırılmıştır. Bakanlar Kurulu Kararı ile yeni kurulan dokuz tıp fakültesi ile birlikte 2010 yılında Türkiye'deki tıp fakültesi sayısı 74 olmuştur. 1990-2000 yılları arası dönemde çok sayıda tıp fakültesi açıldığı, 2002-2006 döneminde ise bu artışın yavaşladığı görülmektedir (Grafik 1). 2006'dan sonra yeniden artış dikkati çekmektedir.

Kaynak: ÖSYM T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Sınav Arşivi (7).

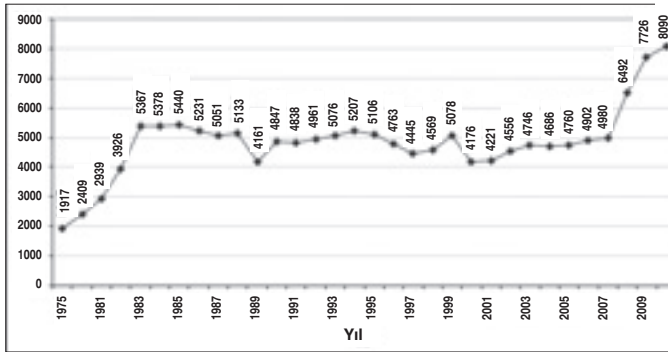
Grafik 1. Türkiye'de yıllara göre tıp fakültesi sayıları (1970-2010)

Yeni kurulan tıp fakülteleri ile birlikte 74 tıp fakültesinin 58'i devlet, 16'sı vakıf üniversitesi tıp fakültesidir. Elli sekiz devlet tıp fakültesinden dördü öğrenci almamaktadır. Öğrenci alan 54 devlet tıp fakültesinin 46'sı kendi yerleşkesinde eğitim vermekte, sekizinin öğrencileri diğer tıp fakültelerinde eğitim almaktadır; 16 vakıf tıp fakültesinden altısı öğrenci almamaktadır. Öğrenci alan 10 vakıf tıp fakültesinin dokuzu kendi yerleşkesinde, birinin öğrencileri ise bir devlet üniversitesi tıp fakültesinde eğitim almaktadır.

Muğla Üniversitesi Tıp Fakültesi kurulmuş olmasına karşın henüz öğrenci almamıştır. Öğrenci alan 64 tıp fakültesi bütününe bakıldığında eğitim dili 47 devlet tıp fakültesinde Türkçe, iki devlet tıp fakültesinde İngilizce'dir. Beş devlet tıp fakültesinde ise hem Türkçe hem de İngilizce eğitim programı vardır. Vakıf tıp fakültelerinin yedisinin eğitim dili Türkçe, üçünün ise İngilizce'dir. Eğitim dili Türkçe olan altı devlet tıp fakültesi eğitimlerinin %30'u yasal düzenlemeler nedeniyle İngilizce yapılmaktadır.

Üç devlet üniversitesinin (Hacettepe, İstanbul ve Selçuk) ikiye tıp fakültesi bulunmaktadır.

Tıp fakültelerine alınan öğrenci sayısının özellikle 2007 yılından sonra artışı dikkat çekicidir. Artış eğiliminin 2009 ve 2010 yıllarında da sürdüğü izlenmektedir (Grafik 2).

Kaynak: ÖSYM T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Sınav Arşivi.(7).

Grafik 2. Tıp fakültelerine alınan öğrenci sayılarında yıllara göre değişim (1975-2010)

İki bin on yılı ÖSYM Tercih Kılavuzu'na göre öğrenci alan 64 tıp fakültesi ve daha önce kurulan ancak öğrenci almayan Muğla Üniversitesi Tıp Fakültesi ile fakülte sayısı 65'tir. Bu 65 fakülte 46 ile dağılmıştır (8). Bakanlar Kurulu Kararı ile yeni kurulan tıp fakültelerinden üçü Karabük, Kırşehir ve Ordu illerinde yer almaktadır. Diğer altı tıp fakültesinin üçü İstanbul, biri Ankara ve biri de Konya'dadır. Yeni kurulacak tıp fakülteleri ile tıp fakültesi bulunan il sayısı 49'a yükselmektedir. Yeni kurulanlarla birlikte İstanbul'da üç devlet, 11 vakıf, Ankara'da beş devlet, dört vakıf, Konya'da iki devlet bir vakıf üniversitesi tıp fakültesi bulunacaktır. İl sınırlarında iki tıp fakültesi bulunan iller Bolu ve İzmir'dir.

Tıp fakülteleri için belirlenen sayıda tüm tıp fakültelerinde eksiksiz olarak öğrenci yerleştiği görülmektedir. Tıp fakülteleri öğrenci sayıları 2008 yılı için toplam 6 492, 2009 yılı için toplam 7 726 ve 2010 yılı için toplam 8 090 öğrencidir (7).

Türkiye'de kendi yerleşkesinde eğitim veren 55 tıp fakültesinin verilerine göre 2009-2010 öğretim yılında öğrencilerin dönemlere ve cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde toplam 38 536 öğrenci olduğu, bu öğrencilerin %42,6'sının kız, %57,4'ünün erkek olduğu görülmektedir (Tablo 1).

İki bin dokuz-2010 öğretim yılında tıp fakültelerinde 4 976 profesör, 2 781 doçent, 2 656 yardımcı doçent ve 370 öğretim görevlisi olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tıp fakültelerinde çalışan profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretim görevlilerinin temel bilimler, klinik (dahili ve cerrahi) bilimler dağılımı incelendiğinde profesörlerin %15,6'sının, doçentlerin %17,7'sinin, yardımcı doçentlerin %15,3'ünün ve öğretim görevlilerinin %24,8'inin temel bilimlerde çalıştığı görülmektedir. Toplamda profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretim görevlilerinin %16,5'i temel bilimlerde görev almaktadır.

Türkiye'de öğretim üyeleri (profesör, doçent ve yardımcı doçent) eğitim sorumluluğu değerlendirilirken öğretim üyesi başına düşen toplam öğrenci sayısı temel ve klinik bilimler öğretim üyeleri için 2009-2010 öğretim yılı verileri üzerinden hesaplanmıştır. Temel bilimler öğretim üyeleri için ortalama

Tablo 1. Türkiye'deki tıp fakültelerinde öğrencilerin dönemlerine ve cinsiyetlerine göre dağılımı (2009-2010 öğretim yılı)

Hazırlık		Dönem 1		Dönem 2		Dönem 3		Dönem 4		Dönem 5		Dönem 6		Toplam		Genel Toplam
K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
608	837	3 911	4 860	3 025	3 780	2 458	3 087	2 202	3 199	2 066	3 231	2 157	3 115	16 427	22 109	38 536

Tablo 2. Türkiye'deki tıp fakültelerinde bölümlere göre profesör, doçent, yardımcı doçent ve öğretim görevlisi sayıları (2009-2010 öğretim yılı)

	Temel Tıp Bilimleri		Dahili Tıp Bilimleri		Cerrahi Tıp Bilimleri		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E
Profesör	332	461	857	1 484	253	1 589	1 442	3 534
Doçent	241	252	517	821	207	743	965	1 816
Yardımcı doçent	189	218	502	721	226	800	917	1 739
Öğretim görevlisi	50	42	98	67	38	75	186	184

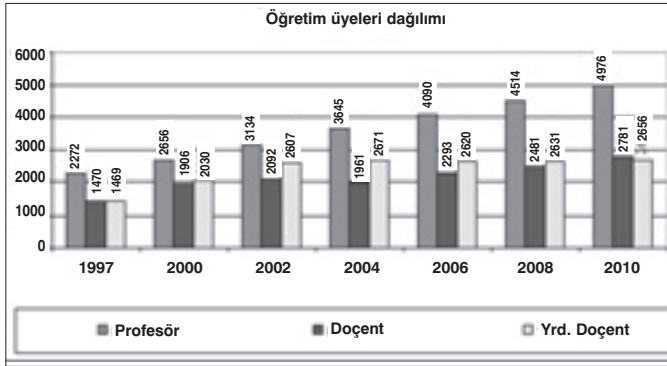
Tablo 3. Türkiye'deki tıp fakültelerinde toplam öğretim üyesi, öğrenci sayıları ve bir öğretim üyesine düşen öğrenci sayısı (2009-2010 öğretim yılı)

Temel Bilimler profesör sayısı	Klinik Bilimler profesör sayısı	Temel Bilimler doçent sayısı	Klinik Bilimler doçent sayısı	Temel Bilimler yrd. doçent sayısı	Klinik Bilimler yrd. doçent sayısı	Temel Bilimler toplam öğretim üyesi	Klinik Bilimler toplam öğretim üyesi	Öğretim Üyesi (prof., doç., yrd. doç.) Toplam	Öğrenci toplam	1 Temel Bilimler öğretim üyesine düşen öğrenci sayısı	1 Klinik Bilimler öğretim üyesine düşen öğrenci sayısı	1 Öğretim üyesine düşen öğrenci sayısı
793	4 183	493	2 288	407	2 249	1 693	8 720	10 413	38 536	22,57	4,45	3,52

Tablo 4. Türkiye tıp fakültelerinde yıllara göre öğretim üyesi öğrenci oranları (1997 - 2010)

Yıl	Öğrenci sayısı	Öğretim üyesi*	Öğretim üyesi öğrenci oranı
1997	33 456	5 538	6 (1,9-11,8)
2000	31 648	6 592	4,5 (1,7-9)
2002	31 738	7 833	4,05 (1,8-7,5)
2004	31 942	8 277	3,85 (0,7-6,8)
2006	32 807	9 029	3,6 (1,2-6,8)
2008	33 871	9 626	3,5 (1,1-9,1)
2010	38 536	10 413	3,52 (0,39-8,6)

*Profesör, doçent, yardımcı doçent toplamı

Grafik 3. Türkiye tıp fakülteleri öğretim üyelerinin yıllara göre dağılımı (1997-2010)

22,6 öğrenci, klinik bilimler öğretim üyeleri için ortalama 4,5 öğrenci, toplamda ise bir öğretim üyesine 3,5 öğrenci düşüğü görülmektedir (Tablo 3).

İki bin dokuz-2010 öğretim yılında öğretim üyesi (profesör, doçent, yardımcı doçent) başına düşen öğrenci sayısı incelendiğinde kimi tıp fakültelerinde bu oran en düşük 0,4 en yüksek 8,6 olduğu görülmektedir. 1997 ile 2010 yılları arasındaki öğretim üyesi öğrenci oranı Tablo 4'de verilmektedir (9).

Öğretim üyelerinin akademik ünvanlarına göre yıllar içerisindeki değişimleri incelendiğinde 2010 yılında toplam 10 413 öğretim üyesi vardır (Grafik 3). Öğretim üyeleri sayıları incelendiğinde 2010 yılında profesör sayısının 2008 yılına göre %10, doçent sayısının %12, yardımcı doçent sayısının %1 arttığı görülmektedir. Profesör, doçent, yardımcı doçent sayıları 2010

yılında toplamda 2008 yılına göre %8 artmıştır. Öğrenci sayıları toplamda 2010 yılı için 38 536 olup, 2008 yılına göre %14 artmıştır (9).

İki bin altı yılında alınan öğrenci sayısı 4 092 iken %32 artışla 2008 yılında 6 492 olmuştur. İki bin on yılında alınan öğrenci sayısı 2008 rakamlarına göre %24 artışla 8 090 öğrenciye ulaşmıştır (9).

İki bin altı yılında toplam öğretim sayısı 9 029 iken 2008 yılında %6'luk artışla 9 626'ya ulaşmıştır. İki bin on yılında toplam öğretim üyesi sayısı 2008 yılına göre %8'lik artış ile 10 413 rakamına ulaşmıştır.

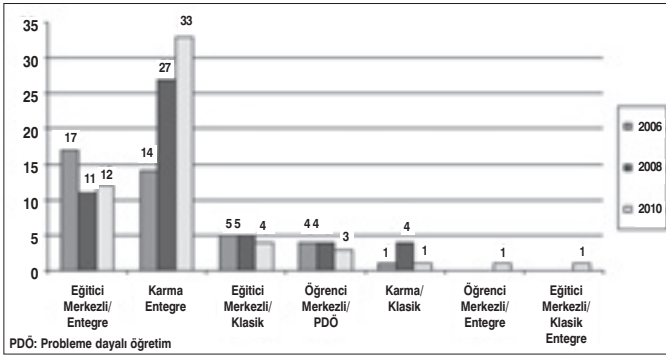
İki bin altı yılında toplam profesör sayısı 4 090'dan %3'lük artışla 2008 yılında 4,514'e yükselmiştir. Aynı dönemde yardımcı doçent sayısında artış 2 620'den 2 631'e %0,4 oranında gerçekleşmiştir. İki bin on yılında toplam profesör sayısı 2008 yılına göre %10'luk artışla 4 976 sayısına yükselmiştir. İki bin sekiz yılından 2010 yılına yardımcı doçent sayısındaki artış %0,9 oranla 2 656 sayısına ulaşmıştır (9).

On iki devlet ve beş vakıf üniversitesi tıp fakültesinde öğretim üyelerinin %100'ü tam zamanlı çalışmaktadır. Öğretim üyelerinin tamamının tam zamanlı çalışmadığı ancak %80 ve üzeri tam zamanlı çalışan 22 devlet ve iki vakıf üniversitesi tıp fakültesi vardır. Tam zamanlı çalışma oranı %60'ın altında olan üç devlet, bir vakıf üniversitesi tıp fakültesi vardır. Türkiye tıp fakültelerinde çalışan öğretim üyeleri için tam zamanlı çalışma oranı en düşük %39,4 en yüksek %100 olmak üzere ortalaması %81,7'dir.

Fakültelerde profesörlerin ve beş yıllık doçentlerin tam zamanlı çalışma oranları yıllara göre incelendiğinde 1997 yılında %81, 2000 yılında %76, 2002 yılında %73, 2004 yılında %75,8, 2006 yılında %74,2, 2008 yılında %72,6 ve 2010 yılında %78,3 olduğu görülmektedir (9).

2- Tıp fakültelerindeki eğitim örnekleri

Kendi yerleşkesinde öğrenci alan 55 tıp fakültesinden 34'ünde (%61,8) karma, 17'sinde (%30,9) eğitici merkezli ve dördünde (%7,2) öğrenci merkezli eğitim örneği kullanılmaktadır. Tıp fakültelerinin 46'sında (%83,6) sistem temelli (entegre), beşinde (%9) disiplin temelli (klasik) ve üçünde (%5,4) probleme dayalı ve birinde (%1,8) ise entegre ve klasik eğitim programı (müfredat) uygulanmaktadır. Probleme dayalı öğrenim 30 tıp fakültesinde müfredatın %10'undan azını, sekizinde ise %10-25'ini oluşturduğu bildirilmektedir.

Grafik 4. Türkiye tıp fakülteleri eğitim örnekleri/programlarını yıllara göre dağılımı (2006, 2008, 2010)

Tıp fakültelerinde uygulanan eğitim programları incelendiğinde (Grafik 4) 2006, 2008 ve 2010 yıllarında sistem temelli (entegre) eğitim programının öne çıktığı görülmektedir (9).

Eğitim programını gözden geçirmenin 55 tıp fakültesinden 54'ünde yapıldığı bildirilmektedir. Bu fakültelerde eğitim programı gözden geçirme sıklığı 36 tıp fakültesinde yılda bir olarak tanımlanmaktadır.

Elli beş tıp fakültesinden 47'si fakülte eğitim programının Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'na göre yeniden düzenlendiğini belirtmektedir. Eğitim programında Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nı gözetmeyen altı tıp fakültesi vardır. Bu soruya iki fakülte yanıt vermemiştir.

Topluma dayalı eğitimin 35 tıp fakültesinde olduğu görülmektedir. Topluma dayalı eğitimin olmadığı 19 tıp fakültesi bildirilmiştir. Bu soruya bir tıp fakültesi yanıt vermemiştir.

3- Tıp fakültelerinde fiziksel ve teknik alt yapı durumu

Tıp fakültelerinde fiziksel ve teknik alt yapı durumuna ilişkin sorulara kendi yerleşkesinde öğrenci alan 55 tıp fakültesinin 54'ü yanıt vermiş bir tıp fakültesi bu sorulara yanıt vermemiştir.

Elli dört tıp fakültesinden 31'inde kütüphane tıp fakültesinde kampus içinde olup, tıp fakültesi ve/veya benzeri sağlık bilimleri için ortak kullanılmaktadır. On altı tıp fakültesinde kütüphane fakülte kampüsü içinde yer alıp, merkez kütüphane olarak tıp ve diğer tüm fakülteler için ortak kullanımı için yapılandırılmıştır. Tıp fakültelerinin yedisinde kütüphane tıp fakültesi kampüsü dışındadır. Tıp fakültelerinden üçünde kütüphane bulunmamaktadır.

Kendi yerleşkesinde öğrenci alan 54 tıp fakültesinin 46'sında öğrenci kullanımı için bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır.

Anatomi laboratuvarının 54 tıp fakültesinde olduğu görülmektedir. Kadavra sayısı fakülte başına 1-10 arasında değişmektedir. Bir tıp fakültesinde 21 kadavra olduğu bildirilmiştir. Kadavrası olmayan 10 tıp fakültesi vardır.

Elli dört tıp fakültesinden 37 tıp fakültesinde çok disiplinli laboratuvar kullanımı vardır. Temel bilimler laboratuvarının 45 tıp fakültesinde, patoloji laboratuvarının 44 tıp fakültesinde olduğu görülmektedir.

Mesleksi beceri laboratuvarı 47 tıp fakültesinde vardır. Tıp fakültelerinin 31'inde "standart-simule" hasta uygulaması olduğu bildirilmektedir.

Elli dört tıp fakültesinden 50'sinde eğitim hastanesi, 46 tıp fakültesinde hastane acil servisi bulunmaktadır. Hastane binası kendisinin olan 48 tıp fakültesi vardır. Eğitimde 20 tıp fakültesi başka hastanelerden yararlanmaktadır.

4- Tıp fakültelerinde bazı anabilim dallarının durumu

Tıp fakültelerinde bazı anabilim dallarının durumuna ilişkin sorulara kendi yerleşkesinde öğrenci alan 55 tıp fakültesinin 54'ü yanıt vermiş, bir fakülte bu sorulara yanıt vermemiştir.

Elli dört tıp fakültesinden 33'ünde tıp eğitimi anabilim dalı bulunmaktadır. Eşgüdüm yapılanması 18 tıp fakültesinde vardır. Tıp eğitimi anabilim dalı kurulması düşünülen 14 tıp fakültesi olduğu, bu 14 fakülteden altısının bir yıl içerisinde tıp eğitimi anabilim dalı kurmayı planladığı bildirilmiştir.

Tıp fakültelerinin 46'sında adli tıp anabilim dalı, tıp fakültelerinin 33'ünde tıp tarihi ve etik anabilim dalı vardır.

Tıp fakültelerinden 24'ü diğer üniversite ya da fakültelerden eğitim desteği aldığını belirtmiştir.

Tartışma

Tıp fakültesi sayısında 2006-2008 yılları arasında 50'den 66'ya %32'lik, 2008-2010 yılları arasında 66'dan 74'e %12'lik bir artış yaşanmıştır (9). Devlet üniversiteleri tıp fakültesi sayısında artış ile birlikte vakıf üniversitelerinin tıp fakülteleri sayılarındaki artış dikkat çekicidir. İki bin sekizde dokuz olan vakıf üniversitesi tıp fakültesi sayısı 2010 yılında 16'ya ulaşmıştır. Vakıf üniversitesi tıp fakülteleri ağırlıklı olarak İstanbul ve Ankara illerindedir.

İki bin altı yılında alınan öğrenci sayısı 2008 yılına göre %32 artırılmıştır. İki bin sekiz yılına göre öğrenci sayısındaki artış 2010 yılında %24 artış olarak gözlenmektedir (9).

İki bin altı yılından 2008 yılına toplam öğretim üyesi sayısındaki artış %6 iken 2008 yılından 2010 yılına toplam öğretim üyesi sayısındaki artış %8'dir. İki bin altı yılından 2008 yılına toplam profesör sayısı %3'lük artışla 4 514'e ulaşmışken aynı dönemde yardımcı doçent sayısındaki artış %0,4 oranında gerçekleşmiştir. İki bin on yılında toplam profesör sayısı 2008 yılına göre %10'luk artışla 4 976 sayısına yükselmiştir. İki bin sekiz yılından 2010 yılına yardımcı doçent sayısındaki artış %0,9 oranıyla 2 656 sayısına ulaşmıştır (9). Öğretim üyesi, öğrenci sayılarında oransız bu artış dikkat çekici olup özellikle yardımcı doçent sayısında görülen artışın kısa ve orta erimde öğretim üyesi sayılarında önemli eksikliklere yol açacağı ortadadır.

Tıp fakültelerinin eğitim örnekleri ve eğitim programları 2006, 2008 ve 2010 yıllarında karşılaştırıldığında karma eğitim örneğinde sistem temelli eğitim, programlarının ağırlık kazandığı görülmektedir (9).

Eğitim programlarının 36 tıp fakültesinde yıllık aralıklarla gözden geçirildiğinin belirtilmesi eğitimin niteliğini olumlu etkileyecektir. Program geliştirirken Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nın gözetilmesi bilgi, beceri, tutum başlıklarında ulusal bir düzeyi öğrencilere kazandıracaktır (6).

Tıp eğitiminde küçük grup etkinliklerinin yaygınlaşması, probleme dayalı, göreve dayalı, çıktı temelli öğrenme yöntemle-

rinin işe koşulması öğrenen merkezli uygulamaları yaygınlaştırmaktadır. Tıp eğitiminde bilgisayara, "web"e dayalı eğitim, eğitim gereçlerinin kullanımını ve etkinliğini artırmaktadır. Uzaktan eğitim, bilgi paylaşımı için ulusal-uluslararası ortak çalışmaların alt yapısını oluşturmaktadır. Öğrenci kullanımı için bilgisayar laboratuvarı 46 tıp fakültesinde bulunmaktadır. Bu donanım ve altyapı öğrencilere eğitim olanakları sunmaktadır (11).

Kadavra sayıları oldukça düşük, kadavra başına düşen öğrenci sayısı yüksektir. Temel tıp eğitiminde önemli bir yeri olan anatomi eğitiminin yapılabilmesi için kadavra sağlanması yanı sıra anatomi eğitimi destekleyecek diğer yöntemler daha yaygın kullanılmalıdır.

Tıp eğitiminde usta-çırak eğitiminden yapılandırılmış beceri eğitimlerine geçişi, teknik bir gelişme olmanın ötesinde tıp fakültesi eğitimine erken dönemde etik değerlerin, insan haklarının katılmasını, insancıl tıp eğitiminin bir olanağı olarak değerlendirmek doğru olacaktır. İki bin sekiz yılında 37 tıp fakültesinde olan mesleki beceri eğitimi laboratuvarlarının 2010 yılında 47 tıp fakültesinde kurulması tıp eğitimine önemli katkılar sunacaktır (9).

Tıp eğitiminde ve ölçme değerlendirmede "standart-simüle" hasta uygulamaları öğrencilerde kendini, akranını görebilme, özeleştirme ve eleştiri yapabilme olanağını yaratmaktadır (11). Tıp fakültelerinin 31'inde eğitim, ölçme değerlendirmede "standart/simüle" hasta kullanımı olduğu bildirilmektedir.

Eğitim araştırma hastanesi olan tıp fakültesi sayısı 2008 yılında 45 iken bu rakam 2010 yılında 50 fakülteye yükselmiştir. İki bin sekiz yılında acil servisi olan 43 tıp fakültesi varken 2010 yılında bu sayının 46'ya yükseldiği görülmektedir (9).

İki bin sekiz yılında 32 fakültede tıp eğitimi anabilim dalı bulunmaktaydı ve sekiz tıp fakültesi kurmayı planlamaktaydı. İki bin on yılında tıp eğitimi anabilim dalı olan tıp fakültesi sayısı 33 olup 14 tıp fakültesi ise kurmayı planladıklarını bildirmektedir (9).

İki bin sekiz yılında adli tıp anabilim dalı olan tıp fakültesinin sayısı 42 iken 2010 yılı için bu sayı 46'ya yükselmiştir (9). Tıp tarihi ve etik anabilim dalının bulunduğu tıp fakültesi sayısı 2008 yılında 23 iken 2010 yılında 33'e yükselmiştir (9).

Son on yılda açılan çok sayıda tıp fakültesine rağmen bunlardan bir kısmı açık bir hedef, yeterli kaynak, yeterli klinik eğitim ve araştırma olanaklarından yoksundur. Tıp eğitiminde son yıllarda çok önemli gelişmeler sağlansa bile hekimlerin bilgi topluma hazırlayabilmek için hala yeniliklere gereksinim vardır (10).

Sonuç

Ortaya çıkan en çarpıcı sonuç tıp fakültesi sayısında son iki yıldaki önemli artıştır.

Tıp fakültelerinde tıp eğitimindeki iyileştirmeye yönelik çabaların sürmekte olması umut vericidir. Tıp eğitimi anabilim dallarının kurulması ve olmayanlarda da kurulmasının düşünülmesi değerlidir. Öğrencilerin kullanımına sunulan bilgisayar sayılarında ve internet erişiminde olanakların artması önemlidir. Tıp fakültelerindeki alt yapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik çabalar değerlidir.

Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nın bir çok tıp fakültesinde eğitim programına katkısı vardır. 1990 yıllarından bu yana sürdü-

rülen tıp eğitimi çalışmalarının "öğrenen" merkezli uygulamalar ve özellikle "iyi hekimlik" uygulamaları ile bir aşamaya geldiği görülmektedir. Tıp fakültelerinde klinik döneme, özellikle tıp fakültesi öğrencilerinin beş yıllık birikimlerini uyguladıkları "inturn"lük dönemine ilişkin çalışmaların yoğunlaştırılması gerekmektedir. Tıp fakültesi öğrencilerinin klinik dönem yaşantılarını belirleyen etmenlerin, özellikle tıpta uzmanlık sınavının etkilerinin değerlendirilmesi zorunlu görülmektedir. Mezuniyet öncesi tıp eğitimi değerlendirme çalışmaları tıp fakültelerinin özdeğerlendirmeleri ve standartlar üzerinden nesnel bir yapı tarafından değerlendirilmesi tıp eğitimi geliştirecek ve gündem yapacaktır.

Fakülte öğretim üyelerinin temel görevi eğitimidir. Türkiye'de başta sağlık politikaları olmak üzere özellikle performans uygulamaları öğretim üyelerinin hizmet işlevini eğitim görevinin önüne almaya zorlamaktadır. Araştırma yapma, öğretim üyeleri için akademik yükselme koşulu olarak öne çıkmaktadır. Fakültelerde eğitimin niteliğini belirlemede öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı kadar bir eğitim kurumunda tam zamanlı çalışan öğretim üyesinin sayısı da belirleyicidir. Yine özellikle vurgulanmalıdır ki tam zamanlı fakültede olmak, öğretim üyesinin eğitime daha fazla katkı sunduğu, görev aldığı anlamına gelmemektedir.

Tıp eğitiminin her aşamasında tıp eğitiminin gerçek öznesi öğrencilerin tüm süreçlere katılımının sağlanması tıp eğitiminin niteliğinin artmasına önemli katkılar sunacaktır.

Türk Tabipleri Birliği toplum sağlığını önceleyen bir eğitim programı ile öğrenenlerin merkezde olduğu altyapı sorunlarının en aza indirildiği, eğitimcilerin özlük haklarının geliştirildiği bilimsel özerk bir üniversite içerisinde tıp fakültesi yapısı için çalışmalara katılmakta ve desteklemektedir.

Çıkar çatışması: Bildirilmemiştir.

Kaynaklar

1. Sayek F Türk Tabipleri Birliği, Eğitim Kolu, 1997.
2. Chan Nang - Fong. The Edinburgh Declaration Medical Education. The Hong Kong Practitioner, 11(9), 417-419. <http://sunzi1.lib.hku.hk/hkjo/view/23/2300832.pdf> (Erişim Tarihi: 14.12.2006).
3. Aydın E. Dünya ve Türk tıp tarihi. 1. basım. Ankara: Güneş Kitabevi, 2006:191.
4. Elcin M. Tıp eğitiminin tarihçesi. Hacettepe Tıp Dergisi 2010;41:195-202.
5. Tıp Eğitimi Anabilim Dalı Tarihçesi. <http://www.istanbul.edu.tr/itf/tipegitimi> (Erişim Tarihi: 30.09. 2010).
6. Ulusal Çekirdek Eğitim Programı. www.medinfo.hacettepe.edu.tr/tebad/te_cep.htm (Erişim Tarihi: 11.10.2010).
7. ÖSYM T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Sınav Arşivi. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi. <http://www.osym.gov.tr/belge/1-4128/ogrenci-secme-ve-yerlestirme-sistemi-osys.html> (Erişim Tarihi: 30.09.2010).
8. ÖSYM T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. Sınav Arşivi. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi. ftp://dokuman.osym.gov.tr/2010/2010_OSYS_TERCİH_KILAVUZU/2010_OSYS_Tablo4.pdf (Erişim Tarihi: 30.09.2010).
9. Sayek I, Kiper N, Odabasi O. Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu 2008, Ankara.
10. Karle H Global Standards and accreditation in medical education: a view from the WFME. Acad Med 2006; 81(12 Suppl): 43-8.
11. Elcin M, Odabasi O, Turan S, ve ark. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, İyi Hekimlik Uygulamaları Programı, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı Yayınları, Ankara; 2010:126-30.